

tellectus quoddam lumen spirituale infusum ad cognitorem dei in creaturis. Differt autem a dono sapientie. quia sapientia est cognitio per gustum. Est enim quoddam lumen sub quo vel in quo videntur et gustantur diuina per experimentum. Unde sapientia prout est donum est proprius gustus dei in donis suis. In tellectus autem non est per gustum sed potius est lumen quoddam datum a deo ad cognitorem dei in creaturis illis in quibus resultat deus per gratiam. Vnde in illis in quibus habet resultare per gratiam et gloriam. Unde intellectus est donum quo gratuitate cognoscimus dispositiones celestium: per eas quod tendimus in deum sic disponentem.

De septimo dono

spiritus sancti sapientie, et quid sit.

Denique de dono sapientie dicendum est. Et quoniam ex superiori dictu in parte patet quid sit, et qualiter se habet ad donum scientier ad dominum intellectus. id sufficit hic ponere ei notificatiorem. Secundum autem augustini sic diffinitur. Sapientia est cognitio rerum divinarum. Item ex littera iij. li. sententiarum. Sapientia ad solius eterne veritatis contemplationem, et delectationem pertinet. ipsaque tantum creator conspicit et quod semper in communib[us] manet quod deus est. Gregorius sic difinit. Sapientia est donum spe et certitudine eternorum mentem reficiens. Quae diffinitio dicit operationem eius propriam, quae est metem per gustum reficere, quod sonat nomine eius. Sapientia enim a sapore dicta est.

Quo per septem

dona spiritus sancti excluduntur septem vicia capi-

Drum dicendum est capitalia. qualiter per septem dona excludantur septem peccata capitalia. Et sciendum est quod timor: quia per eum quis se defensit ne super alium se extollat, excludit superbiam quod super alios se extollit. Si eras que sibi illatas remittit iniurias, et pellit iram que vindicari querit. Scientia que mente illuminat, euacuat inuidiam, que mente excusat. Fortitudo que excellit in arduis, pellit acedia, que torper in imis. Lonsiliu quod docet pro transitoriis eterna mercari, remouet auariciam que in terris et pro terrenis tantum querit negotiari. Intellectus quo vere delectamur in bo-

nis spiritibus, excludit gula, quae vane et miserabile delectatur in carnalibus. Sapientia per quam pure delectamur in deo extirpat luxuriam qua quis impudice in suo misero corpore delectatur.

Conclusio tractatus sextus huius compendi de septem donis spiritu sancti.

Incipit tractatus

septimus de octo beatitudinibus et earum explanatione.

b

Dicitur restat aliquid de octo beatitudinibus dicere. Et primo quid dicatur beatitudine. scilicet an ipsa virtus, an id quod permittitur ut gratia exempli respectu eius quod dicit christus? Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum celorum, an beatitudo sit ipsa paupertas vel permissione regni. Qualiter se habeat ad dona et ad virtutes. Quare ultime beatitudini idem premissum reddatur sicut prime. Deinde de qualiter beatitudine in se quid est et qualiter et cum quo dono conuenit et cui vicio capitali contrarieatur.

Quid dicatur beatitu-

tudo an, scilicet ipsa virtus vel id quod permittitur.

Secundum autem quod beatitudo duplex est secundum vie et patrie. **B**eatitudo autem vie consistit in perfecta euacuatione vni misericordie. scilicet culpe et qualiter existentia, et quod ad occasiones. An quod iste virtutes de quibus infra euacuat culpam et culpe occasiones, disponuntur ad beatitudinem patrie, id est dicuntur beatitudines. **B**eatitudo autem patrie consistit in omnimodo euacuatione utriusque misericordie. scilicet et culpe et pene. Et isto modo dicuntur beatitudines primariae predictus uterib[us] indentia. **H**ic est illud ipsum est regnum celorum. Vnde illud ipsum saturabitur. Et sic variorum et consideratione poteris dicere quod virtutes ille sunt beatitudines. Et quod si per primam eis correspondet beatitudines sunt

Qualiter se habeant

beatitudines ad dona et ad virtutes.

Qualiter autem se habeant iste beatitudines ad dona et ad virtutes, hoc scito quod secundum glossam

Compendiū theologie

sup isto passu **S**cath. v. p virtutes ad dona/ et p dona ad beatitudines pertinetur. Unde virtutes dicuntur inicium opatiōis bone et euacuatōem culpe quo ad essentiam. **D**ona autē dicuntur bonū et expeditū progressum. quia donū expeditū reddit actū virtutis ut expedite oportet. Beatitudines autē dicunt cōsummatiōes siue terminū quatenq; in via haberi potest. ita ut omnē culpā euacuet et omnē culpe delectatōem. Et bonū delectabiliter oportet quantum facere possibile est viatori. Et ideo dicitur iste beatitudines virtutes purgati animi. Quia sc̄z animā purgant ultima purgatione viatori possibili.

Quare ultime beatitudinē idē redditur premiū sicut prime

Terme autē beatitudinē idem premiū reddit quod et p̄iesed nō eadem ratione. Quia regnū celoz̄ duo in se cōprehendit. sc̄ eraltatōem et abundantia. In beatitudine autē que p̄ma ponit̄ que est paupertas sp̄us ē summa rez abdicatio siue abiectō et ideo p̄mittit ei regnum inquantū dicit abundantia. In beatitudine vero que ultima ponit̄ que est p̄secutōem pati propter iusticiā est summa delectō et ideo promittit ei regnū inquantū nominat eraltatōem. Unde q̄uis regnū celoz̄ omnibus beatitudinib; debeat. istis tamē solum promittitur. quia p̄ quandā appropriatōem istis magis debetur.

De beatitudinib; in speciali. Et cum quo dono cōueniant

Dicitur primo de prima: **A**nci attendendū est ad aliquam singulare determinationē. Prima igitur virtus seu beatitudine est paupertas spiritus que adaptat dono timoris. Et expellit superbia cui contraria eo q̄ paupertas spiritus vera humiliatis sit. **H**uic beatitudini in premiū p̄mittitur regnū celorum. Et nota q̄ paupertas hic dicit abdicatio templiū fm rem et fm voluntatē. Quia cū beatitudines perfectā dicant peccati exclusionē. tam quo ad peccati essentiā q̄s quo ad peccati occasiōē. cum abdicatio solū fm voluntatē nō sit euacuatio p̄fecta occasionis peccati. quia est alia vtilior que magis occasio-

nē peccati euacuat sc̄z illa que est fm rem et fm voluntatē. patet q̄ illa prima est p̄ prior beatitudo.

De secunda

Ecunda virtus seu beatitudo est mitis siue mansuetudo q̄ cōgruit dono pietatis et expellet iram. q̄r mitis est quē ira vel rancor nō afficit. **L**ui respondet in premium possessio terre viuentū.

De tertia

Tertia virtus seu beatitudo est luctus qui est dolor animi caritate informatus q̄ facit cognoscere miseriā propriā et lacrimabilem p̄ntis vite statū et delectatiōem future glorie que sufficiēs causa luctū sunt. quē dolorē inducit sciētie donū. Qui enī addit scientiā istā sc̄z addit et dolorē. **L**ui pro p̄mio responderet eterna consolatio in qua abstergit deus omnē lacrimā ab oculis sanctorū. Et iam nō erit ampliū neq; luctus neq; clamorē. **A**ltere euacuat inuidiam que dolet de bono alieno et letatur de malo. hec autē beatitudo ecōuerso. **E**t q̄uis luctū ipse miseria quedā videat cōgrue tamē beatitudo p̄pter sibi annexā dulcedinē dicit̄ eo ut dicit Grego. dulciores sunt lacrime penitētū q̄ delitie regū. **E**t August. li. confessio. Surrebat lacrime et bene mihi erat cum illis.

De quarta

Tartavirtus seu beatitudo est esuries et sitiū iusticie que dono fortitudinis adaptat. q̄ est in sustinendis p̄culis p̄ iusticia et fide. Que expellit tediū boni hoc est acedia. **L**ui m̄det p̄ p̄mio eterna saturitas

De quinta

Tincta virtus seu beatitudo ē misericordia. Que appropria tur dono cōsiliū. qd̄ docet alijs dimittere minora ut nobis dimittat maiora. vel p̄ferre terrena ut obtineam̄ celestia. **H**ec expellit auariciā cuius p̄priū est cōgregare et non remittere vel p̄ferre. Premiū aut̄ huic beatitudini rūndēs est cōsecutio misericordie.

De sexta

Aetavir⁹ seu beatitudo est mūdicia cordis. cui cōuenit donū intellectus q̄ est cogitatio celestium oculorū cordis mūdans et illuminās. **D**ac eliminat gula que corrumpt et exēcat cor. **A**nde **O**ce quarto fornicatio et vinū et ebrietas ausert cor. **P**remium huic beatitudini respondens est visio dei.

De septima.

Septima virtus seu beatitudo est Pax seu esse pacificū. Qui responder donū sapientie q̄ est delectari in deo q̄ est Pax nostra. Nec repellit luxuriā que animū nō pacificat sed vagum reddit et instabilem. **C**ui correspondet p̄mū esse filium dei.

De Octava.

Octava virtus seu beatitudo q̄ est pati p̄secutōnem ppter iusticiā clarificat et ostēdit quoddā factū. habens respectum ad singula p̄cedentia. **E**t p̄ quod omes alie beatitudines ab ultima vīcī ad primā p̄banunt si vere sunt. **Vñ Greg.** Qualis vīscus apud se lateat illata p̄tumelia probat. **E**t hinc est q̄ beatitudo ipsi facto p̄ p̄mio respōdēs qđ idem est cū p̄mio p̄me beatitudini p̄missio redire dicit ad caput tanq̄ circulus p̄ficiēs et oēs beatitudines ambiēs et comp̄hendēs. **D**e virtutes seu beatitudines tanguntur **H**ab. v. Beati pauperes spiritu qm̄ ipsoꝝ ed regnum celorum. et cetera.

Unde accipitur

numerus seu sufficiētia beatitudinum. **N**aturam vero beatitudinū numerus et sufficiētia sīm integritatē p̄fectiōis homis accipitur. Ad p̄fectiōis autē integritatē reūnītria. scilicet recessus a malo. p̄fectus seu p̄gressus in bono. et p̄fectus stat⁹ in optimo. Sane respectu primi malū procedit aut extumore supbie. aut et rancore malicie. vel ex languore libidinis seu cōcupiſcentie. **L**ontra quertria sunt seu sumuntres prime beatitudines scilicet paupertas spiritus cōtra malū tumoris supbie. Vitas cōtra malū rancoris malicie. Luctus cōtra malū languoris libidinis seu cōpi-

scentie. Respectu vero secūdi. p̄fectus seu progressus in bono attēdit circa diuinā imitatōem q̄ est duplet sīm duas vias q̄bō intendi pōt sc̄z misericordiā et veritatem. **D**e quib⁹ in psalmo. Uniuerse vīe domini misericordia et veritas. **E**t sīm has duas vias sumūtur due alie beatitudines. s. respectu veritatis vīuries iusticie. et respectu misericordie affect⁹ misericordie. Respectu autē tertij p̄fectus stat⁹ in optimo attendit in duob⁹ sc̄z in limpida cognitōne et in tranquilla affectiōe. **E**t sīm hoc sumūt due alie vīltime beatitudines. s. respectu limpide cognitōnis. mūdicia cordis ad deū videndū. **E**t respectu tranquille affectōnis. Pax mēsis ad deo p̄fecte fruendū. **E**t aduerte q̄ sicut in enumeratiōe donorū iurta quod sup̄a ī tractatu de donis declaratū est. est ordo q̄dam artificia lis quo primo loco ponūtur et enumerat⁹ digniora. ita in enumeratiōe beatitudinū est ordo q̄dam naturalis quo digniores vīltime loco ponūtur.

Et supradictis colligitur q̄ habi-
tus virtutū cardinaliū/ principa-
liter disponūt ad exercitiū vite ac-
tive. **H**abitus vero donorū maxime dispo-
nūt ad actus vite contēplatiue. **H**abitus
autē beatitudinū disponūt ad perfectō
nem vītorumq̄.

Finis tractatus precedētis.

Incipit tractatus vīi. et finalē de vīchīs tā nature q̄bō voluntatis

Ter finalib⁹ aliqua
de vīcīs summatim tangere cōuenit. Et
quia sunt vīcia nature. et vīcia voluntatis.
tanguntur primo aliquālīt de vīchīs natu-
re. **A**et deinde de vīchīs voluntatis.

De numero et suf-

ficiētia vīcioꝝ nature.
Vicia autē nature/ quantū ad
huiusmodi cōpendiū attinet/
satis erit enūmerare. que sunt se-
p̄tē sc̄z. **E**cclōlētia seu p̄sumptio. **M**uricia
Igrantia. **T**imiditas. **P**cipitatio. **H**ebetu-
do. **S**ulticia. q̄z nūer⁹ siue sufficiētia lī de-